

ЦИФРОВЕ МИСТЕЦТВО, АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА МИСТЕЦЬКИЙ РИНОК

Калашнікова О. Л.

ВСТУП

Інформаційна цивілізація дедалі більше прагне замінити людину-творця штучним інтелектом, що, з одного боку, безмежно розширює можливості і результати культуротворчої діяльності людини, а з іншого, породжує безліч проблем і морального, і правового, і фінансового характеру. Нова реальність зумовлює інтерес до метавесвітту, концепції, яку називають «мрією про майбутнє Інтернету», яка включає віртуальну та доповнену реальність.

Найвідоміші аукціонні дома світу одноставно фіксують суттєві зміни у репертуарі тих об'єктів культури, що потрапляють у топ-продажі, відтісняючи традиційні класичні твори живопису, графіки, скульптури. Діджитал формати мистецтва, зумовлені загальними тенденціями розвитку інформаційного суспільства, поставили низку проблем як перед самими авторами художніх творів, мистецтвознавцями, психологами, галеристами, так і перед правознавцями. Проблема захисту авторських прав на DIGITAL ART є актуальною, що диктує необхідність аналізу тих фактів, які визначають нові тенденції розвитку та правового супроводження сучасного мистецтва у його нових форматах, практику продажів та визначення прав автора на нову мистецьку продукцію.

1. Виникнення передумов проблеми та формулювання проблеми

Початок нової інформаційної ери у мистецтві позначають 2018 роком, коли на одному з найвідоміших і найвпливовіших аукціонів світу *Christie's* було виставлено на продаж картину, написану штучним інтелектом і підписану математичною формулою як авторським підписом. Це був тепер всесвітньовідомий «*Портрет Едмона Беламі*» (полотно, золота рама), що входить до серії «*Сім'я Беламі*», створеної французьким студентським арт-колективом *Obvious* за допомогою штучного інтелекту, який вивчив 15 тисяч портретів XIV-XX століть і написав цифровий портрет на основі виявлення мотивних, композиційних, та колористичних кліше у досліджених фізично існуючих портретах..25 жовтня 2018 р. на одному з найпрестижніших світових мистецьких аукціонів *Christie's* у Нью-Йорку картину було

виставлено з естимейтом \$ 7 000-10 000, а продали написане штучним інтелектом зображення за \$432 500.

Метою *Obvious* – тріо 25-річних французьких студентів було «пояснити та демократизувати» AI (artificial intelligence – штучний інтелект) за допомогою мистецтва. Протягом 2017 року вони зробили серію портретів із зображенням членів вигаданої родини Беламі, доповнюючи свою роботу прес-релізами, які мали привернути увагу до цієї серії. Саме художники групи *Obvious* отримали винагороду за продаж цього портрету. Треба зазначити, що саме вони забезпечили штучний інтелект алгоритмом зображення людей за реальними картинами художників і навчили його автономному створенню зображень. Потім вони вибрали певну картинку, надрукували її та продали. Проте програмісти, які розробили штучні нейронні мережі та використовували алгоритми, не були згадані, і вони не отримали ніяких доходів від продажу картини. Більше того, постала проблема авторства коду GAN, за допомогою якого було згенеровано цей портрет. Справа в тому, що на авторство став претендувати 19-річний художник, випускник середньої школи Роббі Баррат, який у своєму твіттері опублікував картину, продану на аукціоні майже за півмільйона доларів, і свої роботи, які він створив за допомогою нейромереж, ще за рік до всіх подій. Баррат поділився своїми алгоритмами в Інтернеті через ліцензію з відкритим кодом. Він зазначив, що французькі студенти зверталися до нього по допомогу для створення картини. Учасники *Obvious* не заперечували, що запозичили значну частину коду Баррата, але не оприлюднювали цей факт. Ось сторінка з твіттеру Р. Баррата з його коментарем.

Robbie Barrat
@videodrome

...

left: the "AI generated" portrait Christie's is auctioning off right now

right: outputs from a neural network I trained and put online *over a year ago*.

Does anyone else care about this? Am I crazy for thinking that they really just used my network and are selling the results?

(ліворуч: портрет, створений штучним інтелектом, зараз продається з аукціону Christie's

праворуч: виходи з нейронної мережі, яку я навчив і виклав в Інтернет *понад рік тому*. Чи ще хтось піклується про це? Чи я божевільний, думаючи, що вони справді просто використали мою мережу та продають результати?)»

Художник також пояснив, що у своїх роботах він завжди вказував автора оригінального твору, а не видавав роботи AI за свої власні. Крім цього, він опублікував кілька посилань, що засвідчували факт запиту з боку колективу **Obvious** про допомогу для створення картини.

Цей прецедент викликав занепокоєння у деяких членів арт-спільноти штучного інтелекту **AI Art Community** у Facebook . Створена 10 Липня 2022, група має на цей момент 6,3 тис. учасників і являє собою відкриту групу, до якої може приєднатися будь-хто, щоб побачити чужі та розмістити свої діджитал твори, якщо дотримується правил:

1. No promotions or spam:(Жодної реклами чи спаму)
2. No hate speech or bullying (Жодних виявів ненависті чи залякування)

3. No Nudity (Жодного нюдизму)¹.

AI Art Community

Общедоступная группа · 6,3 тыс. участниц(ов)

Присоединиться к группе

З метою з'ясування самої унікальної на той момент ситуації з визначенням авторства картини було організоване опитування, до якого залучили майже 600 учасників, яких проінформували про те, як створюються витвори мистецтва *AI*, та запитали, хто має отримати винагороду за нього. У середньому люди, які не сприймали *AI* просто як інструмент, вважали, що автором створеного арт-об'єкту треба визнати *AI*, а не людей, які беруть участь у процесі створення. Коли учасників цієї акції запитали, які люди заслуговують на найбільше визнання в процесі створення штучного інтелекту, на першому місці опинилися художники, які надали алгоритмам навчання дані та навчили їх. Тільки після цього було названо кураторів, а за ними – програмістів. І, нарешті, було згадано «натовп» (тобто безліч інтернет-користувачів, які виробляють інформаційний матеріал, яким часто навчаються *AI*). Респонденти, які олюднили *AI*, віддали пріоритет технікам та натовпу, і пропорційно менше – художникам. Аналогічна ситуація виникає, коли респондентів запитують, хто відповідає, наприклад, коли твір штучного інтелекту порушує авторські права. Ті, хто олюднив штучний інтелект, поклали на нього більше відповідальності.

Цей випадок одразу позначив і проблему визначення авторських прав на подібний твір, отже, і прав на отримання нагороди.

2. Аналіз сучасної ситуації на ринку діджитал арту

2021 рік позначився активізацією процесу закріплення права власності на діджитал арт за допомогою NFT-токенів, що стали візитівкою сучасного мистецького ринку. NFT – (non-fungible token) – невзаємозамінний токен, унікальний запис в блокчейні, який підтверджує право власності на віртуальний актив. Тенденція зростання популярності саме предметів цифрового мистецтва супроводжується і

¹ AI Art Community. URL: <https://www.facebook.com/groups/709978353403688/about>

нечуваною популярністю NFT-токенів. Так, **Decrypt** зазначав, що об'єм ринку NFT у лютому 2021 р. виріс до \$342 млн, тоді як у грудні 2020р. він становив лише \$12 млн,²

У вигляді NFT-токену у березні 2021 р. засновник і глава **Twitter** Джек Дорсі продав перший в історії твіт за \$2,9 млн. У першому твіті в 2006 р. Дорсі написав: «Просто налаштував свій Twitter». Покупцем став гендиректор компанії **Bridge Oracle** Сен Еставі з Малайзії, який зазначив: «Це не просто твіт! Я думаю, що за кілька років люди зрозуміють його реальну цінність, як цінність «Мони Лізи» .

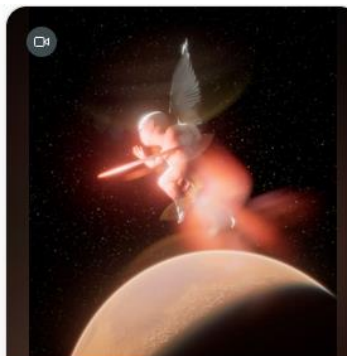
А 12-14 квітня на аукціоні **Sotheby's** два NFT-арт-об'єкта художника Пака (Пак) – **The Switch** та **The Pixel** – продали за \$1,4 млн та \$1,36 млн відповідно, хоча торги почалися з \$50.

Канадська співачка та подруга Ілона Маска Граймс продала у вигляді NFT колекцію виробів цифрового мистецтва під назвою **WarNymph**, до якої увійшли 10 рисунків та відео, створених нею разом з її братом Маком Бушером, діджитал-художником. Основну частину суми у \$5.8 млн., отриманої за продаж, Граймс заробила за короткі відеозаписи **Earth** та **Mars**: у першому звучить пісня Граймс **Ærythe**, у другій – **Mars Theme**.³

Open Edition

Earth

Open Edition

Mars

² Behrens A. NFT Mania: February Trading Volume Just Topped All of 2020//Decrypt. Mars 2, 2021. URL: <https://decrypt.co/59968/nft-mania-february-trading-volume-just-topped-all-2020>

³ Grimes releases 7 minute open editions!. URL: <https://www.niftygateway.com/collections/warnymphvolume1open>

А на початку лютого 2021 р. актриса та співачка Ліндсі Лохан створила NFT *Lightning* і продала свій перший діджитал-продукт за \$70 000⁴. Цей ланцюжок продажів NFT арт-об'єктів продовжив мем *Nyan Cat* – зображення кота з тілом з печива *Pop-Tart*, який летить у космосі, залишаючи за собою шлейф з веселки.

Оригінальну відео-анімацію, створену Крісом Торресом у 2011 р., продивилися у YouTube більше 186 млн. разів. На торгах 25 лютого 2021 р. NFT цієї гіфки купили приблизно за \$ 590000.⁵ Для Кріса Торреса продаж NFT став першим кроком у криптомистецтві.

Ще одним знаковим фактом аукціонного продажу NFT на діджитал арт-об'єкт став лот з першим записом на першій сторінці «*Bikinediï*», який на аукціонних торгах *Christie's* 15 грудня 2021 р. продали за \$750 000. Засновник «*Bikinediï*» Джиммі Вейлс 15 січня 2001 року зробив запис, що містив одну єдину фразу: *Hello, World!* («Вітаю, Світ!»). Це було перше редагування домашньої сторінки того, що стане «найбільшим і найчитанішим довідником в історії» (Вікіпедія). Цікаво, що цей лот увійшов до торгів під назвою «*The Birth of Wikipedia*» («Народження Вікіпедії»), де було виставлено ще один лот – іMac Вейлса, на якому і було зроблено цей запис. іMac пішов з молотка за \$187 500. Імена покупців обох лотів традиційно не розголошуються.

⁴ Lindsay «Lightning» Lohan// Rarible. URL: <https://rarible.com/token/0x60f80121c31a0d46b5279700f9df786054aa5ee5:124196?tab=overview>

⁵ «Nyan Cat» flying Pop-Tart meme sells for nearly \$600,000 as one-of-a-kind crypto art. URL : <https://www.businessinsider.com/ethereum-nft-meme-art-nyan-cat-sells-for-300-eth-2021-2>

HomePage

[HomePage](#) | [RecentChanges](#) | [Preferences](#)

Hello, World!

[HomePage](#) | [RecentChanges](#) | [Preferences](#)

[Edit text of this page](#) | [View other revisions](#)

Last edited January 15, 2001 7:29 pm ([diff](#))

Search:

Коментар на сайті *Christie's* дає важливу інформацію щодо історії самого арт-об'єкту та деталей оподаткування NFT, придбаного на володіння першим записом у «*Bikinedii*»: «Джиммі Вейлс запустив *Bikinedio* 15 січня 2001 року, встановивши ранню версію вікі-програмного забезпечення Ворда Каннінгема на сервері. Після інсталяції він ввів перший рядок спеціального тексту, який з'явився на сайті: «Hello, World!». Цей NFT втілює перше редагування Вейльса та відтворення *Bikinedii*, як вона виглядала в перші моменти існування, на основі коду в найдавнішій резервній копії сайту. Крім того, Вейлс створив динамічний компонент для NFT, який дозволяє редагувати сторінку разом із вбудованим таймером, який повертає сторінку до початкового стану. За його словами: «Ідея полягає не просто в тому, щоб мати NFT цього моменту в часі, а мати NFT, який відтворює емоційний досвід моменту: ось вона, *Bikinedia*, готова до редагування. Що ви з цього зробите? Чим вона стане? Чи досягне успіху? Чи зможе вона справді змінити світ?». Сайт аукціону інформує, що кошти від продажу допоможуть підтримати пілотний проект мережі альтернативних соціальних медіа Вейльса *WT.Social* – спробу знайти більш здорову та нетоксичну альтернативу існуючим платформам соціальних мереж за моделлю лише пожертвувань без реклами, а також допомогти підтримати різноманітні благодійні організації, які працюють у сфері культури»⁶.

2021 рік завершився ще однією аукціонною подією: 22 грудня з аукціона *Aguttes* за € 107 000 як NFT-токен було продано перше в історії людства SMS –повідомлення. Воно містило лише 15 символів і 2 слова – «*Merry Christmas*» («З Різдвом»). Це повідомлення, було надіслано 22-річним програмістом Нілом Папуортом одному з керівників телекомунікаційного оператора *Vodafone* Річарду Джарвісу.

⁶ The Birth of Wikipedia. URL: <https://onlineonly.christies.com/s/birth-wikipedia/lots/2181>

Саме у 2021 році NFT на діджитал арт-об'єкти стає настільки швидко популярними, що автори тлумачного словника англійської мови **Collins English Dictionary** назвали **NFT (non-fungible token)** словом 2021 року, «яке протягом останніх 12 місяців ми постійно чули у захоплюючих новинах і в соціальних мережах»⁷.

Оскільки інвестування у виробу мистецтва є найнадійнішою формою не лише збереження, а й збільшення витрачених на купівлю художніх творів грошей, стає очевидним факт, наскільки важливим є питання надійності механізму визначення авторського права на такі феномени. Привабливість інвестування у мистецтво зросла останнім часом. Так, за два роки пандемії, коли процес отримання прибутків від торгівлі гальмував, на чорному мистецькому ринку прибуток склав \$ 10 млрд. (€ 9 млрд.), а на офіційних торгах постійно встановлюються нові рекорди продажу виробів мистецтва. Лише на останньому осінньому продажі в одному з найвідоміших аукціонних домів світу **Sotheby's** у листопаді 2022 було продано за \$1 млрд. 500 тис. мистецьку колекцію Пола Аллена, який у 1975 р. разом з Біллом Гейтсом заснував **Microsoft**. Така вражаюча сума за 60 лотів колекції Аллена, за думкою експертів, пояснюється тим, що надбагаті люди розглядають мистецтво як безпечну інвестицію в умовах бурхливої світової економіки та війни Росії в Україні. Майже кожен з лотів було продано за декілька мільйонів доларів:

---

⁷ Get your crypto at the ready: NFTs are big in 2021. URL: <https://blog.collinsdictionary.com/language-lovers/get-your-crypto-at-the-ready-nfts-are-big-in-2021/>

LOT 22
VINCENT VAN GOGH (1853-1890)
Verger avec cyprès
Estimate on request
Price Realised
USD 117,180,000

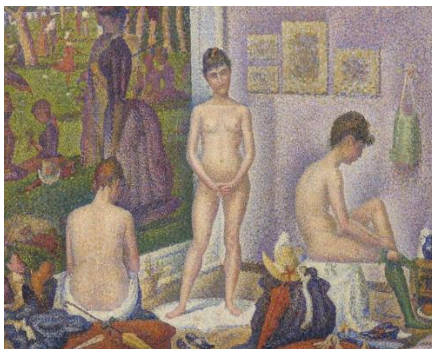

LOT 26
HENRI-EDMOND CROSS (1856-1910)
Rio San Trovaso, Venise
Estimate
USD 2,000,000 - 3,000,000
Price Realised
USD 9,550,000

LOT 27
EDOUARD MANET (1832-1883)
Le Grand Canal à Venise
Estimate
USD 45,000,000 - 65,000,000
Price Realised
USD 51,915,000

Рекордменом цього разу стала картина Жоржа Сьора «Натурниці. Разом (зменшений варіант)» (Les Poseuses. Ensemble (petite version) 1888 р., яку придбали за \$ 149 500 000 (£131 000 000)

Щоб отримати такі суми, працювала розгалужена інфраструктура сучасного арт-ринку.

Знаковою подією, яка маркувала революційні зміни у форматах мистецтва, що виставляється на аукціонах, став продаж 11 березня 2021 р. з аукціону *Christie's* цифрового зображення під назвою «*Everydays: the first 5000 day*» («Щоденно: перші 5000 днів») у форматі JPEG з роздільною здатністю 21 069×21 069 пікселів. Цей колаж з 5000 цифрових зображень, що автор виставляв в Інтернеті щодня протягом 13, 5 років, було виставлено за ціною у \$100, а продано за \$ 69.000.000.

Оскільки робота не має фізичного втілення та представлена виключно у формі цифрового файлу, який легко копіюється та тиражується, з аукціону продавався не сам файл з картиною, а пов'язаний з ним унікальний токен (NFT), еру яких і відкрив саме цей випадок.

Ще у квітні 2021 Андрес Гуадамус, старший викладач права інтелектуальної власності в Університеті Сассекса (Велика Британія), зазначав, що «одним з найгучніших феноменів 2021 р. стало зростання популярності невзаємозамінного токена (NFT), найновішого хайпу в світі розподілених реєстрів і криптовалют. Ця революційна технологія

штурмом захопила світ мистецтва та технологій». Сама назва статті позначає як одну з ключових і проблему визначення авторського права на твір, невзаємозамінний токен якого придбав власник токenu: «Навколо прав, які набувають покупці, купуючи NFT, повсюдно плутанина. Дехто думає, що придбав твір мистецтва, що лежить в основі, і всі супутні права, але насправді вони просто купують метадані, пов'язані з твором, а не саму роботу»⁸.

Цей шторм у мистецькому світі, про який написав А.Гуадамус, поставив низку питань: Чи означає володіння NFT-токеном абсолютне право на картину, якщо вона існує у фізичній формі? Чи можна перевести картину у цифру і стати власником картини, яка існує у фізичній формі?

Виявилося, що просто взяти і відсканувати таку картину і дати її в JPEG-форматі – це не зовсім правильно, оскільки вважається, що зображення має бути оригінальним саме digital і створене в цифровому середовищі.

У зв'язку з цим зараз багато художників просто перемальовують свої картини, щоб вони були оригінальними у цифрі і потім їх уже продають. Або, якщо картина існує у двох середовищах – цифровому та фізичному, оригінальна фізична картина спалюється, як сталося з картиною Бенксі «*Morons (White)*» («Придурки (Білі)»). Блокчейн-компанія *Injective Protocol* у грудні 2020 придбала цю картину у нью-йоркської галереї *Tagliatella*, а 4 березня 2021 р. спалила її у прямому ефірі. Трансляція цієї акції відбувалася на YouTube-каналі *BurntBanksy* та в однойменному Twitter-акаунті.

---

⁸ Guadamuz A.. Non-fungible tokens (NFTs) and copyright/WIPO Magazine. – 2021. – 4. URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/04/article_0007.html

Перед спаленням за допомогою блокчейн-технології компанія «конвертувала» своє придбання в цифровий актив – NFT, декларувачи, що на відміну від фізичної картини, цінність якої завжди буде міститися у матеріальному предметі та його стані, у блокчейн-системі завдяки смарт-контракту конкретний NFT-актив гарантовано збережеться в єдиному екземплярі, а цінність фізичної картини назавжди перейде в невзаємозамінний токен. Картину Бенксі, що була одним із відбитків, випущених у 2007 році тиражем у 500 екземплярів у чорно-білому варіанті (існують ще варіанти з сірим та сепія фонами), *Injective Protocol* придбала у грудні 2020 р. за 95 тисяч доларів, його цифрову версію продали за 228,69 ETH (Ethereum) – це близько \$400 000 за курсом 2021 р. Бенксі, як завжди, глузує з публіки! На картині «*Morons*» висміюються колекціонери, які готові витратити великі суми на аукціонах: на створеному Бенксі зображенні серед представлених лотів картина з написом «Я не можу повірити, що ви, дурні, насправді купуєте це лайно». За основу Бенксі взяв реальний історичний випадок, коли 30 березня 1987 року картину Вінсента Ван Гога «*Соняшники*» було продано на аукціоні *Christie's* за \$50 млн, що і започаткувало практику аукціонів з величезними цінами на мистецькі лоти.

Цей продаж позначив ще одну проблему: чи стала блокчейн-компанія *Injective Protocol*, що придбала картину Бенксі та, створивши її цифрову копію, спалила оригінал у прямому ефірі, власником самого твору? Чи отримала вона майнові права на об'єкт?

Питання зв'язку між правом власності на об'єкт мистецтва та NFT – ідентифікуючим його записом у блокчейні – залишається дискусійним. Українські правознавці, що долучаються до актуальної проблеми

визначення права власності на цифрові арт-об'єкти, орієнтуються на позицію Відомства з інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) та Відомства з патентів і товарних знаків США (USPTO) і розглядають NFT, як окремий об'єкт («унікальний цифровий сертифікат»), що відрізняється від цифрового об'єкту (файлу), який ідентифікується за допомогою NFT. Олександр Мисенко, аналізуючи це питання, позначає додаткові проблеми: «(1) який саме цифровий об'єкт ідентифікується NFT: твір [об'єкт авторського права] або файл [об'єкт права власності], у якому міститься інформація, що закодована (у вигляді одиниць та нулів), про твір; (2) чим є NFT, як «унікальний цифровий сертифікат» [якщо він відрізняється від цифрового об'єкту, який ідентифікується NFT]». А враховуючи те, що «обидва об'єкти – NFT та цифровий об'єкт (файл) – є об'єктами права власності», важливо брати до уваги те, що «оскільки NFT ідентифікує саме цифровий об'єкт (файл), особа, що створює NFT, повинна бути власником цифрового об'єкту (файл), аби створення NFT було правомірним». На практиці ця умова не завжди здійснюється, що породжує подальший ланцюжок проблем⁹.

Проте останнім часом популярність NFT почала зменшуватися, і для цього є декілька причин. По-перше, при створенні NFT для цифрового контенту не перевіряється реальне право власності на нього, що дозволяло шахраям створювати та продавати токени захищеного контенту, практично не володіючи ним. Автори малюнків, анімацій та відео з подивом могли виявити, що без їх відома продаються NFT робіт, що належать їм. По-друге, у NFT токенів дуже дивне ціноутворення. Якщо у світі мистецтва є загальноприйняті критерії оцінки предметів, то на ринку NFT все дуже непрозоро і нестабільно. Щоб продати токен за велику суму, його має хтось прорекламувати, створити навколо нього ажіотаж чи сплановану рекламну кампанію, тому це історія для визнаного відомого художника, на рекламу творів якого працює і його ім'я, і його гроші. А невідомий творець навряд чи зможе отримати великі гроші, хоч би яким талановитим він був.

AI-мистецтво, якщо його так можна назвати, знаходиться на початку свого шляху, тому навколо цього сектора відбувається багато неоднозначних подій і явищ. Десь *AI-роботи* виграють конкурси, в інших місцях – жорстоко баняться, а ті, хто використовує інструменти діджитал арту, зазнають гонінь.

Цей рік розпочався низкою подій, у яких позначилася проблема визначення авторського права на діджитал арт та згенеровані

---

⁹ Мисенко О. Про NFT – Про смарт-контракти – Про те, скільки коштує зберігання 1 КБ даних у блокчейні Ethereum – І про використання NFT організаціями колективного управління/ ЛІГА. Блоги. 09.11.2022. URL: <https://blog.liga.net/user/amyisenko/profile>

AI-інструментами зображення. Так, 6 січня 2023 проти *Stability AI* та *Midjourney*, двох найбільших компаній, що займаються розробкою AI-інструментів, які дозволяють генерувати зображення на основі текстових запитів, а також проти сайту *DeviantArt* було оформлено груповий позов від імені трьох художниць: Сари Андерсен, Келлі МакКірнан та Карлі Ортіз, які представляють усіх «постраждалих колег». Вони вимагають компенсації за шкоду, завдану *Stability AI*, *DeviantArt* і *Midjourney*, а також судової заборони на їхню роботу для запобігання майбутній шкоді. У позові зазначено, що компанії порушили авторські права, побічно порушили права, пов'язані з підробками, порушили *Digital Millennium Copyright Act* (DMCA), права постраждалих на поширення, порушення правил *DeviantArt*, і низку законів і несправедливої конкуренції у Каліфорнії¹⁰. Наскільки успішним буде позов, зараз важко сказати, оскільки довести прямим чином збитки, завдані креативним професіям, неможливо. Особливо з огляду на те, що світ мистецтва заповнений художниками, які також займаються копіюванням стилів, створенням фанатських робіт за гроші, використанням чужих ідей та персонажів для самореклами. Тих, хто створює щось справді унікальне в арт-просторі мало, і жодна нейромережа не здатна виявити навіть близькі за оригінальністю та продуманістю результати. Втім, можливо, деякі художники стурбовані, що тепер не зможуть продавати онлайн-курси та набори цифрових пензлів для фотошопу тим, хто на місяць вирішив спробувати себе як ілюстратор. Судове засідання за цим позовом назначене на 29 серпня 2023 р.¹¹

---

¹⁰ Will Sarah Anderson et al vs Stability AI, Midjourney, and DeviantArt find that the defendants violated copyright by training Stable Diffusion on images scraped from the Internet? URL :<https://manifold.markets/Imuli/will-sarah-anderson-et-al-vs-stabil>

¹¹ Andersen et al v. Stability AI Ltd. et al . URL: <https://dockets.justia.com/docket/california/candce/3:2023cv00201/407208>

Ставлення до подібних AI-інструментів викликає неоднозначні реакції, оскільки це новий спосіб синтезу зображень, але заснований на навчанні нейромережі за допомогою мільйонів існуючих робіт. Самі синтезовані зображення в рамках закону не порушують авторських прав, проте процес навчання нейромереж на основі робіт, автори яких не давали на те прямої згоди, знаходиться в сірій зоні.

8 січня 2023 художник, відомий під ніком **Ben Moran**, отримав бан на сабреддіті r/Art, після того як модератор звинуватив його у розміщенні AI-генерованої роботи. Твір художника називається «**A Muse in Warzone**» («Муза у зоні війни»)

і був опублікований на сабреддіті 26 грудня 2022р. Незабаром після цього його видалили, процитувавши правило, що забороняє використовувати AI (штучний інтелект). Сам митець отримав перманентний бан. На питання, за що його забанили, Ben Moran отримав грубу відповідь: «Я не вірю тобі. Навіть якщо ти справді сам намалював, це настільки очевидний AI-дизайн, тому зображення вже не має значення. Якщо ти справді серйозний художник, то тобі потрібно знайти інший стиль, тому що: А) ніхто не віритиме тобі, коли ти кажеш що це не AI, і Б) AI може досягти кращого результату за секунди, тоді як ти витрачаєш години. Вибач, але таким є світ».¹²

А 24.лютого 2023 у США ухвалили досить важливе рішення щодо коміксів, намальованих AI. Американська художниця Кріс Каштанова спромоглася отримати права на текст свого коміксу «**Zarya of the Dawn**», («Зоря Світанку») а також на порядок розташування зображень. А ось самі зображення під захист не потрапили.

---

¹²A muse in Warzone, me, Photoshop, 2022. URL: https://www.reddit.com/r/Art/comments/zveh5g/a_muse_in_warzone_me_photoshop_2022/

Художниця пише з цього приводу: «Сьогодні я отримала рішення Бюро з авторських прав з приводу «*Зорі Світанку*». Добра новина в тому, що вони підтвердили мої авторські права, так що «*Зоря Світанку*» залишиться офіційно зареєстрованою. Це великий день для всіх, хто творить за допомогою *MidJourney* та інших інструментів. Коли ви розміщуєте свої зображення у книзі, такій, як «*Зоря*», розташування зображень захищене авторським правом. Історія також захищена авторським правом, якщо вона не написана штучним інтелектом. Я була розчарована лише одним аспектом рішення. Бюро з авторських прав не погодилося визнати моє авторське право на окремі зображення. Я думаю, що вони не зрозуміли деяких технологій, і це призвело до неправильного рішення». Сама художниця запевняла, що редагувала кожне зображення, намальоване AI, проте Бюро такі аргументи не вразили – на думку організації, виконана художницею робота була «надто незначною та непомітною, щоб забезпечити необхідну креативність для захисту авторських прав». Водночас головний юрисконсульт *MidJourney* Макс Сіллс назвав рішення Бюро авторських прав «великою перемогою», зазначивши, що воно продемонструвало готовність винагородити зусилля тих, хто використовує штучний інтелект, наприклад *MidJourney*, у своєму творчому процесі. Крім *MidJourney*, результати розгляду питання про авторські права на продукт «*Зоря Світанку*» вплинуть на інші генеруючі платформи штучного інтелекту, включаючи *ChatGPT* і *DALL-E*, користувачі яких можуть очікувати подібного ставлення до генерації контенту за допомогою штучного інтелекту¹³. Але постає питання: якщо використання *MidJourney* наразі не захищено авторським правом,

---

¹³ Analla t. Zarya of the Dawn: How AI is Changing the Landscape of Copyright Protection. URL: <https://jolt.law.harvard.edu/digest/zarya-of-the-dawn-how-ai-is-changing-the-landscape-of-copyright-protection>

наскільки користувач-людина має контролювати генеруючий AI, щоб отримати авторське право на результат?

Це лише початок тої низки проблем, що вже виникають і будуть лише збільшуватися з плином часу: самі генеруючі платформи AI створюють ризик порушення прав на захищену роботу, отже, можуть нести вторинну відповідальність за будь-які порушення; немає однотипного законодавства з цього питання у різних країнах світу і т. ін. Чи зможемо ми відповісти на ці виклики, що у нас на очах стрімко змінюють світ і наше уявлення про межі авторства? Чи стане цифровий формат провідним у сучасному мистецтві? Чи може цифрове зображення реально існуючої картини замінити оригінал і чи варто це робити? Що краще: фізичний чи цифровий вид буття картини? Хто має отримати гроші за цифрові арт-об'єкти на мистецькому ринку і як формуватиметься ціна на цифрове мистецтво?

ВИСНОВКИ

Відповідь на ці питання може дати лише практика. Але вже сьогодні зрозуміло, що діджитал арт вимагає детального відпрацювання і розробки самих принципів визнання авторського права на діджитал твори, на їх цифрове оформлення тощо. Поки що можна констатувати, що на цей момент у сфері авторського права на мистецькі вироби, створені у нових форматах, проблем більше, ніж шляхів їх вирішення.

Як зазначив автор статті «Non-fungible tokens (NFTs) and copyright»: «Неминуче буде певна практична взаємодія між NFT та авторським правом, хоча більшість суперечок розглядатимуться на рівні платформи. Ринок уже діє як воротар, усуваючи можливі порушення, заохочуючи існування простору, де творці можуть пропонувати створені ними токени. Тим не менш, природа ринку та стимули для отримання великої прибутковості все ще означають, що простір NFT може породжувати велику кількість суперечок щодо авторських прав. Це перші дні потенційно руйнівної технології, тому буде цікаво спостерігати, як розвиватимуться суперечки та позови про право власності»¹⁴

АНОТАЦІЯ

Цифрові формати мистецтва, зумовлені загальними тенденціями розвитку інформаційного суспільства, поставили низку проблем як перед самими авторами цифрових художніх творів, мистецтвознавцями, психологами, галеристами, так і перед правознавцями. Проблема захисту авторських прав на Digital art є актуальною, що диктує

---

¹⁴ Guadamuz A. Non-fungible tokens (NFTs) and copyright// WIPO MAGAZINE.URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/04/article_0007.html

необхідність аналізу тих фактів, які визначають нові тенденції розвитку та правового супроводження сучасного мистецтва у його нових форматах, практику продажів та визначення прав автора на нову мистецьку продукцію. Здійснений аналіз дозволив виявити основні форми розвитку сучасного цифрового мистецтва, схарактеризувати ситуацію з продажем цієї продукції на арт-ринку, позначити коло проблем, що пов'язані із правилами визначення авторського права на діджитал арт та NFT арт-об'єктів.

Література

1. A muse in Warzone, me, Photoshop, 2022. URL: https://www.reddit.com/r/Art/comments/zveh5g/a_muse_in_warzone_me_photoshop_2022/
2. AI Art Community. URL: <https://www.facebook.com/groups/709978353403688/about>
3. Analla T. Zarya of the Dawn: How AI is Changing the Landscape of Copyright Protection. URL: <https://jolt.law.harvard.edu/digest/zarya-of-the-dawn-how-ai-is-changing-the-landscape-of-copyright-protection>
4. Andersen et al v. Stability AI Ltd. et al . URL: <https://dockets.justia.com/docket/california/candce/3:2023cv00201/407208>
5. Behrens A. NFT Mania: February Trading Volume Just Topped All of 2020//Decrypt. Mars 2, 2021. URL: <https://decrypt.co/59968/nft-mania-february-trading-volume-just-topped-all-2020>
6. Get your crypto at the ready: NFTs are big in 2021. URL: <https://blog.collinsdictionary.com/language-lovers/get-your-crypto-at-the-ready-nfts-are-big-in-2021/>
7. Grimes releases 7 minute open editions!. URL: <https://www.niftygateway.com/collections/warnymphvolume1open>
8. Guadamuz A. Non-fungible tokens (NFTs) and copyright. WIPO MAGAZINE.URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/04/article_0007.html
- a. Lindsay «Lightning» Lohan// Rarible. URL: <https://rarible.com/token/0x60f80121c31a0d46b5279700f9df786054aa5ee5:124196?tab=overview>
9. «Nyan Cat» flying Pop-Tart meme sells for nearly \$600,000 as one-of-a-kind crypto art. URL :<https://www.businessinsider.com/ethereum-nft-meme-art-nyan-cat-sells-for-300-eth-2021-2>
10. The Birth of Wikipedia. URL: <https://onlineonly.christies.com/s/birth-wikipedia/lots/2181>
11. Will Sarah Anderson et al vs Stability AI, Midjourney, and DeviantArt find that the defendants violated copyright by training Stable

Diffusion on images scraped from the Internet? URL
:https://manifold.markets/Imuli/will-sarah-anderson-et-al-vs-stabil

12. Мисенко О. Про NFT – Про смарт-контракти – Про те, скільки коштує зберігання 1 КБ даних у блокчейні Ethereum – І про використання NFT організаціями колективного управління/ ЛІГА. Блоги. 09.11.2022. URL: https://blog.liga.net/user/amyisenko/profile

Information about the author:

Kalashnikova Olha Leonidivna,

Doctor of Science in Philology, Professor,

Head of the Department of Humanitarian Training, Philosophy and Customs

Identification of Cultural values

University of Customs and Finance

2/4, Volodymyr Vernadsky str., Dnipro, 49000, Ukraine